

Aleg. 31.

S p r a w o z d a n i e

Wydziału krajowego z projektem ustawy normującej stosunki służbowe pisarzy gminnych.

Wysoki Sejmie!

Wedle reskryptu pana Ministra spraw wewnętrznych z d. 20. kwietnia b. r. l. 1568. M. J. odmówił Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem swem z d. 5. kwietnia b. r. sankcyi projektowi ustawy o pisarzach gminnych, uchwalonemu na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z d. 21. stycznia b. r.

Przyczyną odmowy były postanowienia zawarte w art. V i VIII tegoż projektu, z których jedno uznał c. k. Rząd jako niedostateczne, drugie jako przekraczające zakres działania władz autonomicznych.

I tak co do art. V, mianowicie co do treści instrukcyi dla komisyj egzaminacyjnych wygotować się mającej, oświadczył c. k. Rząd, iż niektóre z postanowień, jakie ta instrukcyja zawierać ma, są tak doniosłego znaczenia, że one już samą ustawą lub przynajmniej formalnem rozporządzeniem wykonawczem unormowane być winny. Tu należą postanowienia o składzie komisyj tudzież o czasie, kiedy takowe zbierać się mają; które to postanowienia ustawową winny mieć podstawę.

Co się tyczy wydania takiej instrukcyi przez Wydział krajowy, to jakkolwiek c. k. Rząd Wydziałowi krajowemu na treść tej instrukcyi ze względu na własny zakres działania gmin, stanowczego wpływu nie odmawia, zwraca wszelako uwagę, że wedle ustaw zasadniczych państwa prawo wydawania rozporządzeń do ustaw obowiązujących przyznane jest tylko władzom rządowym, nie ma zaś przepisu, na którymby takie uprawnienie także dla władz niepaństwowych oprzeć można. Wydanie więc instrukcyi winno być pozostawione władzom rządowym a względnie c. k. Namiestnictwu we Lwowie, które ze swej strony zobowiązaniem być może do działania w tej mierze w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Co do art. VIII. wytknął c. k. Rząd, iż w projekcie ustawy nie zostało władzom rządowym należycie zastrzeżone prawo do wystąpienia z własnej inicjatywy przeciw pisarzom gminnym, o ileby takowi w czynnościach dotyczących poruczonego zakresu działania obowiązków swych należycie nie wykonywali lub przeciw tym obowiązkom wykraczali.

Na zmiany, jakich sobie wskutek tego c. k. Rząd w uchwalonym już projekcie ustawy życzy, godzi się Wydział krajowy co do artykułu V i takowe do przedłożonego przy niniejszem nowym projekcie ustawy wprowadzone zostały; co się atoli tyczy artykułu VIII, to z uwagi, że przepisy ustawy gminnej, strzegące praw władzy politycznej w razie nienależytego spełnienia

przez Zwierzchności gminne poruczonego zakresu działania, zwłaszcza też postanowienia §. 102 tejże ustawy, w brzmieniu nadanem ustawą z d. 9 grudnia 1883, N. 76. Dz. u. k. wraz z §§. 107 i 108 dotychczas zupełnie wystarczającymi się być okazały, Wydział krajowy nie widzi potrzeby nowych postanowień w tym kierunku.

Pozostawia zatem Wydział krajowy w dołączonym nowym projekcie art. VIII w pierwotnym swym brzmieniu nienaruszony, natomiast w miejsce art. V. dawnego projektu powstały w nowym projekcie artykuły V i VI, z których art. V zawiera postanowienia o składzie komisyj egzaminacyjnych oraz o miejscu i czasie, gdzie i kiedy takowe swe posiedzenia odbywać mają, zaś art. VI określa bliżej treść instrukcji dla tychże komisyj przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wydać się mającej.

Oprócz tego uznał Wydział krajowy za właściwe przy ponownej redakcji ustawy uzupełnić takową niektórymi dodatkami, które, nie zmieniając w niej zasadniczych postanowień ustawy, takowe bliżej określają i objaśniają.

Tu należy wprowadzenie do art. II obok świadectwa uzdolnienia kandydata na pisarza gminnego, innych jeszcze ogólnej natury wymogów, jakimi się nadto kandydat wykazać winien, jak n. p. obywatelstwem austriackim, pewnym wiekiem ukończonym, znajomością języka krajowego w gminie używanego.

Przyzwolenie pisarzom gminnym możności sprawowania urzędu przełożonych obszarów dworskich (art. XI), spowodowane zostało dążeniem do ułatwienia gminom uboższym, które nie stać na własnego pisarza gminnego, zyskania osoby do sprawowania czynności pisarskich zdolnej.

Natomiast w duchu przepisu §. 23 ustawy gminnej Wydział krajowy uznał za potrzebne nałożenie na pisarzy gminnych obowiązku złożenia przyrzeczenia w miejsce przysięgi (art. XII) oraz wybrania sobie miejsca zamieszkania w obrębie gminy swego urzędowania (art. XIII).

Potrzeba przedłużenia czasokresu do zupełnego przeprowadzenia ustawy niniejszej do lat trzech, wynikała już poniekąd z postanowienia art. XI, wedle którego dotychczasowym pisarzom gminnym termin dwuletni do uzyskania kwalifikacji dozwolonym został.

Nowa stylizacja art. II pociągnęła za sobą drobne stylistyczne zmiany w art. IX i XI, wprowadzenie treści artykułu IV jako ustępu 3 do art. II, wreszcie przedstawienie art. VII dawnego projektu w miejsce art. III, jako zostającego w przedmiotowym związku z artykułem II.

Postanowienie art. XV w przedmiocie utraty mocy obowiązującej tych przepisów ustawy gminnej, które z ustawą niniejszą są w sprzeczności, nie wymaga dalszego uzasadnienia.

Wydział krajowy wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

*Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.*

Lwów, dnia 27. września 1889.

Marszałek krajowy:

Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Smolka w. r.

Członek Wydziału kraj.

U S T A W A

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o pisarzach gminnych
w gminach wiejskich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ustanawiam co następuje :

Art. I.

Do załatwiania czynności pisarskich, wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania, obowiązana jest Rada gminna *w gminach wiejskich**) dodać Zwierzchności gminnej uzdolnionego pisarza gminnego.

Jeśli który z członków Zwierzchności gminnej czynności pisarskie sam załatwiać się zobowiąże, może Wydział powiatowy uwolnić gminę od obowiązku utrzymywania osobnego pisarza na tak długo, dopóki ten członek Zwierzchności gminnej te obowiązki pełnić będzie. Uwolnienie to może Wydział powiatowy każdego czasu cofnąć.

Art. II.

Pisarzem gminnym może być tylko ten ustanowionym, który się wykaże:

- 1) *obywatelstwem austryackiem ;*
- 2) *osiągniętym wiekiem lat 24*);*
- 3) *świadcstwem nienagannego życia, wydanem przez Zwierzchność gminną miejsca zamieszkania kandydata, a potwierdzonem przez jego władzę duchowną i przez c. k. polityczną władzę powiatową¹⁾;*
- 4) *znajomością języków krajowych, używanych w gminie lub gminach, w której lub w których jako pisarz gminny urzędować ma*); wreszcie*

Za podstawę niniejszego projektu przyjęty został tekst, uchwalony na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 21. stycznia 1889 r.

Zmiany wprowadzone do tego tekstu oznaczone są odmiennym drukiem, a nadto numerem bieżącym 1), 2), 3) i t. d. jako odsyłaczem, pod którym zamieszczony jest u dołu tekst pierwotny; ustępy zupełnie nowe oznaczone są gwiazdką.

¹⁾ Ust. 3. przyjęty jest z artykułu IV. dawnego projektu.

- 5) świadectwem uzdolnienia, wydanem przez komisję egzaminacyjną, do egzaminowania kandydatów na pisarzy gminnych ustanowioną, albo uwolnieniem od egzaminu w myśl art. VII.²⁾.

Art. III.

Kto z powodu czynów karygodnych wykluczonym jest od obieralności do Rady gminnej, nie może być pisarzem gminnym³⁾.

Art. IV.⁴⁾

Dla uzyskania świadectwa uzdolnienia winien kandydat na pisarza gminnego złożyć na egzaminie przed komisją egzaminacyjną dowody znajomości ustaw i przepisów, odnoszących się do całego zakresu działania Zwierzchności gminnych, tak własnego, jak poruczonego, oraz znajomości manipulacji urzędowej i kasowej.

Art. V.

Komisje egzaminacyjne dla kandydatów na pisarzy gminnych zasiadać będą we Lwowie, Krakowie, Tarnowie, Przemyślu, Stanisławowie i Tarnopolu pod przewodnictwem urzędnika politycznego, wyznaczonego przez c. k. Namiestnika.

W skład każdej z tych komisji wejdzie czterech członków z głosem stanowczym, z których dwóch wyznaczy Wydział krajowy, zaś dwóch c. k. Namiestnik. Oprócz tego przydzielili każdej z tych komisji Wydział krajowy urzędnika rachunkowego, zaś c. k. Namiestnik urzędnika podatkowego, którzy obaj występować będą w charakterze komisarzy egzaminacyjnych, każdy w swoim fachu, wszelako tylko z głosem doradczym.

Każda z komisji odbywać będzie egzamina dwa razy do roku, w dniach na ten cel publicznie obwieszonych).*

Art. VI.

Osobne rozporządzenie, wydane przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym, określi bliższe szczegóły co do przyjmowania zgłoszeń kandydatów i przypuszczania ich do egzaminu, co do przedmiotów egzaminu, sposobu egzaminowania i klasyfikowania kandydatów, oraz wydawania im świadectw⁵⁾.

²⁾ Art. II. dawnego projektu: Uzdolnionym na pisarza gminnego w myśl niniejszej ustawy jest ten, który pozyskał świadectwo uzdolnienia, wydane przez komisję egzaminacyjną, do egzaminowania kandydatów na pisarzy gminnych ustanowioną, albo uwolnienie od egzaminu w myśl artykułu VI.

³⁾ Jest to art. VII. dawnego projektu.

⁴⁾ Art. III. dawnego projektu.

⁵⁾ Art. V. dawnego projektu: Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wyda instrukcję, w której oznaczy skład komisji egzaminacyjnych,

Art. VII. ⁶⁾

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem może w uwzględnieniu szczególnych okoliczności uwolnić od zdawania egzaminu osoby, które za zdolne do pełnienia obowiązków pisarza gminnego uzna.

Art. VIII.

W razie jeśli nieudolność lub nieprawidłowe postępowanie pisarza gminnego, pociąga za sobą szkodliwe dla gminy następstwa, należy postąpić w myśl §. 102 a względnie 107 ustawy gminnej.

Art. IX.

O każdej zmianie w osobie pisarza gminnego powinna Zwierzchność gminna donieść Wydziałowi powiatowemu w dniach 14 przy załączeniu odpisu powziętej przez Radę gminną uchwały, oraz *przedłożeniu dowodów co do przepisanych w art. II. kwalifikacyj pisarza gminnego* ⁷⁾, i świadectwa co do dotychczasowego jego zatrudnienia, a przytem podać, jakie Rada gminna wynagrodzenie mu przyznała.

Art. X.

Za zezwoleniem Wydziału powiatowego w porozumieniu z polityczną władzą powiatową wydanem, może pisarz gminny pełnić urząd pisarski w kilku gminach, należących do tego samego powiatu.

Może on także za zezwoleniem swojej Rady gminnej lub Rad gminnych podjąć się urzędu przełożonego obszaru dworskiego w sąsiednich dobrach ^{*}).

Art. XI.

Osoby pełniące już obecnie urząd pisarzy gminnych, mogą być, o ile posiadają wymogi art. II. ust. 1—4 *przepisane* ^{*}), pozostawione i nadal na swoich posadach lub inne posady pisarskie uzyskać, winny jednak do dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy, złożyć dowód uzyskanego świadectwa uzdolnienia, albo uwolnienia od egzaminu (art. II, 5, IV i VII).

Gdyby osoby te dowodu takiego w ciągu naznaczonego terminu lat dwóch nie złożyły lub też nie posiadały którego z innych wymogów artykułem II. określonych, lub wreszcie w myśl art. III. pisarzami gminnymi być nie mogły, należy przeciw nim postąpić stosownie do przepisu art. VIII. ustawy niniejszej ^{*}).

ich siedzibę, czas kiedy się zbierać mają, przyjmowanie zgłoszeń kandydatów i wszystkie bliższe szczegóły co do przypuszczania do egzaminów, co do przedmiotów egzaminu, co do egzaminowania, klasyfikowania i wydawania świadectw.

⁶⁾ Art. VI. dawnego projektu.

⁷⁾ Świadectwa jego uzdolnienia, życia nienagannego.

Art. XII.

*Pisarz gminny obowiązany jest przed objęciem urzędowania złożyć w miejsce przysięgi w ręce naczelnika władzy powiatowej w obecności delegata Wydziału powiatowego i delegatów Rady gminnej lub Rad gminnych przyrzeczenie, iż zachowa Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będzie ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje *).*

Art. XIII.

*Miejsce zamieszkania swego winien pisarz gminny obrać w obrębie odnośnej gminy lub gmin katastralnych *).*

Art. XIV.

Do zupełnego przeprowadzenia ustawy niniejszej w gminach wiejskich naznacza się termin lat trzech.

O ileby się jednak znalazły osoby odpowiednio ukwalifikowane, może Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem przeprowadzić i wcześniej ustanowienie pisarzy gminnych w pojedynczych gminach ⁸⁾.

Art. XV.

*Postanowienia ustawy gminnej z d. 12. sierpnia 1866 Nr. 19. dz. u. kr., o ile takowe z przepisami ustawy niniejszej nie są zgodne, tracą moc obowiązującą *).*

Art. XVI. ⁹⁾

Wykonanie tej ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

⁸⁾ Art. XII. dawnego projektu: Ustawa niniejsza wchodzi w życie w sześć miesięcy po jej ogłoszeniu w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

⁹⁾ Artykuł XIII. dawnego projektu.